

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2025

Sisällysluettelo

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2025	2
JOHDANTO.....	2
LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAUSTAA.....	4
LASTEN JA NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN NYKYTILA	5
Muita havaintoja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tilasta.....	5
VARHAISKASVATUS.....	6
PERUSOPETUS JA SIIHEN LIITTYVÄT PALVELUT	6
Tuki koulussa / oppilashuolto:.....	7
HYVINVOINTIPALVELUT	8
Kulttuuri- ja kirjastopalvelut	8
Liikuntapalvelut	8
Nuorisotyö	8
Etsivä nuorisotyö	9
Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto	9
ENNALTA EHKÄISEVÄT JA VARHAISEN TUEN LAPSIPERHEPALVELUT	9
Vauvaraha.....	10
Perheneuvola.....	10
Neuvolan perhetyö	10
Yhteisölliseen oppilashuoltoryhmä	10
Psykologipalveluja	10
Lapsiperheiden sosiaalityö ja muut sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut.....	11
Lapsiperheiden kotipalvelu.....	11
Perheoikeudelliset palvelut	11
Sosiaalipäivystys	12
LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU	12
LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET	12
HYVINVOINTISUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI	13

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2025

JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen perustuu 1.1.2008 voimaan tulleen Lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ään, jonka mukaan kunnat veloitetaan laatimaan suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Lain mukaan kunnanvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteuttamista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa suunnitelman toteuttaminen huomioon kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmassa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Kunnan luottamushenkilöt saavat kokonaisvaltaisen käsityksen lasten, nuorten ja lapsiperheiden kasvuoloista sekä resursseista, joita tarvitaan heidän hyvinvointinsa turvaamiseksi. Suunnitelman on tarkoitus ohjata kunnan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi- ja lastensuojelupolitiikkaa.

Suunnitelma sisältää tietoja

- lasten ja nuorten kasvuoloista
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta palvelujärjestelmästä
- yhteistyön järjestämisestä eri toimijoiden välillä

Suunnitelman sisältö on laaja-alainen ja koskee lapsen ja nuoren kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja, sisältäen myös lastensuojelulain mukaisen lastensuojelusuunnitelman. Erilaiset lait ja asetukset kuten hallitusohjelma, perusopetuslaki, varhaiskasvatustuki, terveydenhuoltolaki, lastensuojelulaki sekä nuorisolaki, liikunta- ja kulttuurilaki määrittelevät lasten- ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita.

Terveydenhuoltolain (2011) yhtenä painopisteenä on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, joka tulossa olevan sote-uudistuksen ja valtakunnallisen lapsiperheiden muutosohjelman mukaan on jatkossa kuntien vastuualuetta yhteistyössä maakunnallisten sosiaali- ja terveystalousten kanssa.

Laki velvoittaa kuntia varaamaan riittävät resurssit ennaltaehkäisyyn sekä erityisen tuen ja tutkimuksen tarpeen varhaiseen tunnistamiseen. Neuvolatoimintaa, suun terveydenhoitoa, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2025 sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa koskeva Valtioneuvoston asetus määrittelee tarkasti palvelujen sisältöä, niihin varattavia resursseja ja tehtävien terveystarkastusten ajankohtia.

Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistuksen ensimmäisen vaiheen lakimuutokset tulivat voimaan 1.8.2015. Lasten päivähoidosta annetun lain nimi muuttui varhaiskasvatustalouksi, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja korostetaan lapsen etua toiminnan järjestämisessä. Lakiin on kirjattu varhaiskasvatuksen tavoitteet ja erityisesti siinä painotetaan lasten sekä huoltajien osallisuutta ja vaikuttamista.

Laissa edellytetään, että varhaiskasvatuksessa toimitaan yhdessä lapsen sekä vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi, tuetaan lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä, kehitetään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistetään lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjataan eettisesti vastuulliseen ja kestäväan toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetushallitus on laatinut normiohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat palveluntuottaja-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisesti. Päiväkodissa ja perhepäivähoidossa jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat oli kunnissa otettava käyttöön 1.8.2017.

Perusopetuslain (26a§) mukaan lapsen on osallistuttava ennen oppivelvollisuuden alkua vuoden kestäväan esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esiopetus toteutetaan esiopetussuunnitelman perusteiden ja sen mukaan laaditun seudullisen esiopetussuunnitelman pohjalta. Perusopetuksen opetussuunnitelmat on otettu käyttöön kaikilla vuosiluokilla. Lukion opetussuunnitelmauudistus on käynnissä ja uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2021. Oppivelvollisuusikä laajenee ikäluokka kerrallaan 1.8.2021 alkaen, minkä johdosta 2. asteen opiskelijoille tulee antaa ilmaiseksi oppikirjat, tietokone ja opiskelumateriaali. Lukiokoulutuksessa sähköisten ylioppilaskokeiden käyttö laajenee.

Nuorisolaki uudistui vuoden 2017 aikana. Tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä lisätä nuorten osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja yhdenvertaisuutta. Nuorisolain mukaan kunnassa tulee olla nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, joka kattaa nuorten kannalta keskeisimmät toimijat; opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimi sekä työ- ja poliisi- ja puolustushallinnon edustajat. Nuorisolaissa säädetään edelleen myös etsivästä nuorisotyöstä. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva alle 29-vuotias nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja muuta elämänhallintaa sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille.

Esi – ja perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelmien taustalla on oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), jonka myötä Opetushallitus on tehnyt muutoksia esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin oppilashuoltoa koskevan luvun osalta. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritettiin myös koulu-/yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelmien tekemisestä, jotka on kunnissa tehty peruskoulujen yhteisenä oppilashuoltosuunnitelmana ja/tai esiopetuksen yhteisenä oppilashuoltosuunnitelmana.

Oppilashuoltolain muutokset tulivat voimaan 1.8.2014. Oppilashuolto jakautuu yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Yhteisöllistä oppilashuoltoa kehittää koulu- tai kuntakohtainen oppilashuoltoryhmä. Yksilökohtaista oppilashuoltoa varten muodostetaan tapauskohtainen asiantuntijaryhmä, joka käsittelee yksittäisen oppilaan tilannetta. Opiskelijahuollon yleisestä suunnittelusta ja kehittämisestä vastaavat kuntien monialaiset työryhmät. Esi- ja perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelmissa kuvataan oppilashuollon kokonaistarve ja oppilashuoltopalvelut. Suunnitelmassa kuvataan myös yhteisöllisen oppilashuollon ja yksilökohtaisen oppilashuollon käytänteet.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 §:n mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta. Suunnitelmaan on kirjattava myös keinot, joilla

vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea sekä tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhoitojen laadunarvioinnista.

Nykyisen sosiaalihuoltolain (1301/2014) tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja ja vähentää sitä kautta korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Tavoitteena on myös madaltaa tuen hakemisen kynnyksiä järjestämällä sosiaalipalveluja muiden peruspalvelujen yhteydessä.

Valtakunnallisena tavoitteena hyvinvointialueiden myötä on monialaisten perhekeskusten avulla varmistaa lapsille, nuorille ja perheille varhainen, oikea-aikainen matalan kynnyksen tuki arjessa. Perhekeskukset voivat toimia verkostomaisina, digitaalisina tai fyysisinä palveluina.

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAUSTAA

Kustavissa ei ole aiemmin laadittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Suunnitelman laatiminen vuoden 2022 alussa on erittäin tärkeää, sillä hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023. Uutta suunnitelmaa tehtäessä selvitettiin kustavilaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvuuksia ja haavoittuvuuksia niin lasten ja nuorten kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on ollut laatimassa rehtori-sivistystoimenjohtaja Kaisa Olari, sosiaalijohtaja Aino Hynninen, sosiaaliohjaaja ja koulukuraattori Henna-Riikka Saarikoski, hyvinvointikoordinaattori Markus Malmelin, kirjastonhoitaja - kulttuurisihteeri Anna Leimola ja varhaiskasvatusjohtaja Jenni Leppänen.

Varhaiskasvatusta tarjotaan Suotorpan päiväkodissa, jossa tarjotaan sekä 1- että 2-vuotista esiopetusta. Kustavissa toimii Kivimaan koulu, jossa on opetusta 1–6-luokille. Yläkoulua kustavilaiset käyvät Taivassalon yhtenäiskoulussa.

Koulun lähiympäristöstä löytyy suurin osa vapaa-ajan palveluista samasta pihapiiristä.

LASTEN JA NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN NYKYTILA

Väestö ja elinolot: Kustavi on paikkakuntana kokoisekseen vireä, hyvin menestyvä saaristolaispitäjä, jossa on runsaasti liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia. Kustavissa on alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria 104 henkilöä joulukuussa 2021. Kunnan asukkaiden määrä kasvaa vuosittain muuttovoittoa. Kunnassa on yhä enemmän yhden hengen talouksia väestön ikääntymisen ja lapsiperheiden vähentymisen myötä. Viimeistään toisen asteen koulutuksen jälkeen nuoret usein muuttavat toisille paikkakunnille koulutuksen tai työpaikan vuoksi. Kustavin kunnassa työttömyysprosentti noin 6 % lokakuussa 2021.

Muita havaintoja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tilasta

Kustavissa on kaikki edellytykset hyvään lapsiperhe-elämään. Kasvuympäristö on turvallinen ja viime aikoina on alettu kiinnittämään yhä enemmän huomiota perheiden hyvinvoinnin edistämiseen. Lasten hyvinvointi edellyttää aikuisten yhteistyötä kaikissa lasten kasvuympäristöissä kuten päiväkodissa, koulussa, vapaa-ajalla ja kodeissa. Vanhemmat tarvitsevat yhä enemmän tukea vaativaan lasten kasvatustehtävään.

Kivimaan koulun kouluviihtyvyysskyselyssä kartoitettiin kavereihin ja kiusaamiseen liittyviä asioita. Laaja kouluviihtyvyysskysely tehtiin oppilaille 1.11.2021 ja suppeampi kysely huoltajille viikolla 48/2021, jossa kysyttiin huoltajien käsitystä asioista, jotka liittyvät kouluviihtyvyyteen. Tarkoituksena on, että kyselyt pidetään jatkossa lukukausittain. Kouluviihtyvyysskyselyn mukaan kustavilaisilla koululaisilla 92 %:lla on koulussa vähintään yksi ystävä. 51,3 % oppilaista on havainnut koulussa kiusaamista. 81 % oppilaista kokee viihtyvänsä koulussa. Huoltajista (vastaajia 28 henkilöä) 46 % on havainnut kiusaamista. Kouluviihtyvyysskyselyssä tuli ilmi, että 13,5 % oppilaista kokee koulussa tullessa kiusatuksi. Huoltajista 96 % kokee, että lapsi viihtyy koulussa. Koulu on reagoinut asiaan ja suunniteltuja toimenpiteitä toteutetaan. Oppilaiden kanssa käsitellään tulokset. Oppilaskunta ottaa asiaan kantaa. Sivistyslautakunnalle viedään tulokset tiedoksi. Tulokset ja toimenpiteet tiedotetaan koteihin. Vanhemmille pidetään vanhempainilta, jossa sovitaan yhteisiä sääntöjä, miten toimitaan tietyissä tilanteissa. Koulukuraattori on mukana prosessissa.

Kivimaan koulussa on mukava opiskella pienessä yhteisössä, jossa kaikki tuntevat toisensa. Oppilailla on valmiuksia ottaa yhteyttä koulun aikuisiin. Koulussa on syksyllä 2021 puututtu kouluviihtyvyyteen ja negatiiviseen ilmapiiriin. Välitunneilla on ollut paljon riitatilanteita, joita on selvitetty. Oppilaat ovat kohdelleet toisiaan välinpitämättömästi. Aikuisia ei ole toteltu, ja oppilaat ovat saattaneet käyttäytyä ylimielisesti. Rehtori ja opettajat ovat pitäneet kouluviihtyvyystunnin, jossa asioista on keskusteltu avoimesti oppilaiden kanssa. Huoltajia on myös tiedotettu asiasta.

Korona on vaikuttanut oppilaiden hyvinvointiin. Perheiden tilanteet korona aikana ovat vaihdelleet hyvin paljon. Oppilashuollollista tukea tarvitaan koulussa. Myös vanhemmat ja perheet tarvitsevat tukea muuttuneissa olosuhteissa.

VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatustilain mukaan kunnan tehtävä on huolehtia siitä, että varhaiskasvatusta on saatavissa perheiden tarpeen mukaan. Tarvittaessa varhaiskasvatusta järjestetään myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja korostetaan lapsen etua toiminnan järjestämisessä. Varhaiskasvatustoiminnan tavoitteet on säädetty laissa.

Kustavissa kunnan järjestämää, valvomaan ja tukemaa julkista varhaiskasvatustoimintaa järjestetään tällä hetkellä Suotorpan päiväkodissa. Kustavissa (vuonna 2021) kaikki varhaiskasvatusikäiset lapset osallistuvat perheille maksuttomaan varhaiskasvatukseen. Kaksivuotinen esiopetus muuttanee myös varhaiskasvatuksen toimintamalleja ja yhä useampi alle kouluikäinen lapsi tulee olemaan varhaiskasvatuksen piirissä.

Lapsen kasvun ja kehityksen havainnointiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Kasvua seurataan, arvioidaan ja tuetaan oikealla tavalla ja mahdollisiin muihin tuen tarpeisiin pyritään reagoimaan varhaisessa vaiheessa. Työntekijät havainnoivat lapsia arjessa, kirjaavat havainnot ja vasukeskustelun aikana havaintoja käydään läpi vanhempien kanssa. Tavoitteena on, että lapsi saisi kasvuun ja kehitykseen oikeanlaisen tuen oikea-aikaisesti. Mahdollista tuen tarvetta ja tuen polkua mietitään ja suunnitellaan aina yhdessä lapsen huoltajien, varhaiskasvatuksen opettajien ja koulun laaja-alaisen erityisopettajan kanssa.

Varhaiskasvatukseen osallistuvat 0–6-vuotiaat jakautuvat seuraavasti.

1-vuotiaita	2-vuotiaita	3-vuotiaita	4-vuotiaita	5-vuotiaita	6-vuotiaita	Yht.
2	7	5	5	10	4	33

PERUSOPETUS JA SIIHEN LIITTYVÄT PALVELUT

Perusopetuslain mukaan kunnan tehtävä on järjestää sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille maksutonta perusopetusta. Kustavin kunnan alakoulussa tarjotaan opetussuunnitelman mukaista opetusta luokille 1–6. Yläkoulu 7–9. luokat suoritetaan Taivassalon yhtenäiskoulussa. Kivimaan koulussa annetaan yleisopetuksen lisäksi erityisopetusta osa-aikaisena luokkiin integroituneille erityisestuen päätöksille oleville oppilaille. Kivimaan koulussa on 37 oppilasta ja opetus tapahtuu yhdysluokissa. Kivimaan koulun erityisopetus on hoidettu laaja-alaisen erityisopettajan toimesta, jolla on erityisopettajan pätevyys. Koululla on koulunkäynninohjaaja, joka on oppitunneilla 3 tuntia päivässä. Sen jälkeen hän toimii iltapäiväkerhon ohjaajana. Kivimaan koulun oppilaista 18,9 % oppilaista on tehostetun tuen päätös. 8,1 %:lla on erityisen tuen päätös. Pieneen oppilasmäärään nähden erityisoppilaita on paljon. Lukuvuosittain tilanne saattaa muuttua esim. sen mukaan, tarvitaanko henkilökohtaisia avustajia erityisen tuen oppilaille.

Oppilasennusteet/Kivimaan koulu						
	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027
1. lk.	9	4	10	5	5	6
2. lk.	2	9	4	10	5	5
3. lk.	5	2	9	4	10	5
4. lk.	6	5	2	9	4	10
5. lk.	7	6	5	2	9	4
6. lk.	8	7	6	5	2	9
Yht.	37	33	36	35	35	39

Taulukko: Ennusteen mukaan oppilasmäärä pysyy tasaisena suunnitelmavuosina

Lukio on yleissivistävä 2. asteen oppilaitos, jonne on mahdollista pyrkiä oppivelvollisuuden suoritettuaan. Kustavissa ei ole omaa lukiota. Kustavin nuoret käyvät toisen asteen oppilaitoksissa pääsääntöisesti Varsinais-Suomen alueella mm. Uudessakaupungissa, Raisiossa tai Mynämäellä. Vakka-Suomen kansalaisopisto ja musiikkiopisto tarjoavat opetusta ja harrastusmahdollisuuksia mahdollisimman tasapuolisesti eri kohderyhmille ja ikäryhmille. Opistojen opetusohjelmissa otetaan huomioon kuntalaisten toiveet sekä ajankohtaiset yleiset koulutustarpeet.

Tuki koulussa / oppilashuolto:

Koulukuraattori tarkastelee oppilaita ja opiskelijoita suhteessa lasten ja nuorten kasvuyhteisöjen kokonaisuuteen sekä tukee oppilasta hänen sosiaalisessa kasvussaan. Koulukuraattori toimii yhteistyössä oppilaan ja opiskelijan, hänen huoltajiensa, oppilasryhmien, opettajien, oppilashuollon asiantuntijoiden sekä muiden viranomaisten kanssa. Koulukuraattorin asiakastyötä säätelee koululainsäädännön ohella muun muassa lastensuojelulaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä sosiaalihuoltolaki. Koulukuraattori noudattaa työssään sosiaalityön ammattieettisiä periaatteita. Koulukuraattorin tehtävät voivat liittyä yksittäisen oppilaan tukemiseen, kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tai oppilashuollon yhteistyöhön. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen, oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen, kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta sekä oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset. Kivimaan koulussa koulukuraattori on paikalla koulussa torstaiaamuisin ja tarvittaessa.

Psykologiseen työhön kuuluu ennaltaehkäisevä sekä kuntouttava lasten- ja koulupsykologinen työ. Koulupsykologinen työ sisältää oppilashuoltotyön, yksilölliset psykologiset tutkimukset. Koulupsykologi on tällä hetkellä terveyskeskuspsykologi U-soten alueelta. Syksyllä 2021 hänen toimenkuvansa on muuttunut ja resurssi on vähentynyt, vaikka tarve on kasvanut. Aiemmin

koulupsykologi on ollut paikalla koulussa joka toinen viikko noin 3 tuntia. Nykyään suurin osa tapaamisista tapahtuu Uudessakaupungissa.

HYVINVOINTIPALVELUT

Kulttuuri- ja kirjastopalvelut

Kulttuuripalveluita tarjoavat kirjasto sekä kulttuuri- ja museotoimi. Kustavin kunnan kulttuuripalvelut edistävät asukkaiden hyvinvointia omalla toiminnallaan sekä yhteistyöllä paikallisten yhdistysten kanssa. Kulttuuripalveluiden tehtävänä on luoda edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle, kokemiselle ja jakamiselle Kustavissa. Kulttuuripalvelut huolehtivat osaltaan lasten ja nuorten kulttuuri- ja taidekasvatuksesta järjestämällä muun muassa kulttuuritapahtumia sekä taide- ja kotiseutukasvatusta.

Lapsille ja nuorille järjestetään kesäisin monitaidekerho, jossa tutustutaan erilaisiin taiteentekemisen menetelmiin ja tapoihin. Vuosittain järjestettävän Mörk Ö -viikon suunnittelussa huomioidaan monin tavoin lapset ja nuoret, joille suunnattua ohjelmaa on useana päivänä.

Yleisten kirjastojen kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kustavin kirjastossa panostetaan erityisesti lasten ja nuorten kirjastotyöhön. Kirjasto tukee koulun kasvatus- ja opetustyötä. Kirjasto on tila, johon kaikki voivat tulla maksutta.

Liikuntapalvelut

Kustavissa on pieneksi paikkakunnaksi varsin monipuoliset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa. Liikuntapaikkoja ovat muun muassa liikuntasali, urheilukenttä sekä leikkipuistot. Paikkakunnalla toimii aktiivinen urheiluseura, jonka toiminnassa on mukana säännöllisesti yli puolet kouluikäisistä lapsista. Lapsille on tarjolla urheiluseuran kautta futsalia, salibandya ja urheilukoulua. Kesäisin tarjolla on yleisurheilua ja jalkapalloa.

Nuorille ja lapsille harrastusryhmiä Kustavissa tarjoaa Meri-Vakan 4H-kerho, Kustavin VPK, Art teatro, Kustavin Talonpoikaipurjehtijat.

Kustavin kunta on mahdollistanut perinteisesti kaikille alle 18-vuotiaille kustavilaisille kesätöitä. Vapaa-aikatoimi ja kansalaisopisto ovat aktiivisesti mukana kuntalaisten liikuttamisessa esimerkiksi erilaisten liikunnallisten ryhmien, kerhojen ja kilpailujen kautta. Vapaa-aikatoimella on lisäksi varsin kattava liikuntavälineistö, jonka välineitä voivat erilaiset ryhmät, koulut sekä yksittäiset lapset ja nuoret hyödyntää ilmaiseksi. Lasten ja nuorten harrastuneisuutta tuetaan maksuttomilla ja edullisilla liikuntamahdollisuuksilla.

Nuorisotyö

Nuorisotyön toiminta-ajatuksena on tukea lasten ja nuorten kasvua sekä osallisuutta. Nuorisotyö pyrkii tarjoamaan mielekkäitä ajanviettotapoja sekä antamalla vaikuttamismahdollisuuksia nuorten asioihin kunnassamme. Lähtökohtana on siten lasten ja nuorten omien toiveiden huomioonottaminen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä heidän osallistamisensa näihin

toimintoihin. Näin pyritään tukemaan nuorten valmiuksia vastuunottoon ja tulevaisuuden rakentamiseen sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Nuorisotyön tavoitteena on olla mahdollisimman helposti lähestyttävää ja saavutettavaa. Nuorisotyön keskeinen toimintapiste on nuorisotila, mutta työtä pyritään tekemään myös entistä enemmän muissa toimintaympäristöissä, missä nuoret aikaansa viettävät. Lasten ja nuorten toiveita ja näkökulmia pyritään hyödyntämään ja heitä myös täten osallistamaan. Säännöllisesti kysytään lapsilta ja nuorilta kyselyn avulla toiveista. Lapsista ja nuorista koostuva organisoitu osallisuusryhmä on nuorisovaltuusto.

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta (Nuorisolaki 20.8.2010/693.). Etsivä nuorisotyö tarjoaa maksutonta ohjaus- ja neuvontapalvelua 15–29-vuotiaille nuorille. Tämän ikäisiä nuoria oli Kustavissa 69 vuonna 2020. Heistä noin kahdeksan tulee jäämään tai on jäänyt vaille toisen asteen tutkintoa tähän asti Kustavissa. Uudella pidennetyllä oppivelvollisuuslailla toivotaan tähän muutosta.

Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto

Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvolapalvelut sekä kouluterveydenhuolto ovat pääasiallisesti ennaltaehkäisevää toimintaa, jonka sisältö ja tavoitteet on tarkasti määritelty Valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (2011). Uudenkaupungin yhteistoiminta-alueen terveyskeskus (U-sote) tarjoaa kustavilaisille lastenneuvola-, äitiysneuvola-, perhesuunnitteluneuvola- ja muuta ehkäisevän terveydenhuollon palveluita kuten rokotustoimintaa, neuvolan perhetyötä sekä lapsen suun terveydenhuollon ehkäisevät käynnit. Lasten kuntoutustyöryhmän kautta järjestetään tarvittaessa arviointi- ja terapiakäynnit puhe- ja toimintaterapiaan.

ENNALTA EHKÄISEVÄT JA VARHAISEN TUEN LAPSIPERHEPALVELUT

Lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut ovat tukemassa kustavilaisia eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa. Toiminnan perustana on toimiva yhteistyö asiakkaiden ja eri yhteistyötahojen kanssa. Eri palvelumuodoilla edistetään ja vahvistetaan asukkaiden sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja omatoimisuutta

Kustavin ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen lapsiperhepalvelut koostuvat perheneuvolasta, yhteisöllisestä oppilashuollosta, psykologipalveluista, lapsiperheiden kotipalvelusta ja Sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista. Sosiaalihuoltolain mukaan (10 §) kaikilla kunnan viranomaisilla on velvollisuus pyrkiä tukemaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Kasvatuksen tukemisella tarkoitetaan laajasti ottaen kaikkia sellaisia eri viranomaisten yhteistyöhön perustuvia toimia, joilla pyritään kehittämään lapsiperheiden ja heidän välittömän arkiympäristönsä mahdollisuuksia edistää lasten suotuisaa kasvua ja kehitystä.

Vauvaraha

Kustavin kunta maksaa vuoden 2021 aikana syntyneistä kustavilaisista vauvoista vauvarahan. Vauvaraha on kokonaisuudessaan 1000 €/lapsi, joka maksetaan kahdessa erässä siten, että lapsen synnyttyä maksetaan 500 € ja lapsen täytettyä vuoden maksetaan 500 €. Lapsen ja hänen huoltajansa tulee olla kirjoilla Kustavissa hakemuksen jättämispäivänä. Vauvaraha on saajalleen veronalaista ansiotuloa. Vauvarahaa haetaan hakemuksella, joita on saatavilla kunnan verkkosivulta ja kunnanvirastolta. Kunta muistaa vauvarahan lisäksi myös Kustavi-aiheisella bodylla.

Perheneuvola

U-soten perhekeskuksen kautta on saatavilla perheneuvolan palveluita. Perheneuvolan tehtävänä on tukea ja edistää lasten ja nuorten myönteistä kehitystä järjestämällä ohjausta ja neuvontaa ja muuta asiantuntija-apua ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä tutkimusta ja hoitoa lasten kasvatukseen ja perhe-elämään liittyvissä ongelmissa

Neuvolan perhetyö

Neuvolan perhetyö on ennaltaehkäisevää, muuta neuvolatyötä täydentävää vapaaehtoista palvelua pikkulapsiperheille jo odotusajasta lähtien. Se on maksutonta, luottamuksellista, lyhytkestoista, yhdessä perheen kanssa suunniteltua ja tavoitteellista. Neuvolan perhetyö on keskusteluapua, ohjausta, neuvontaa sekä yhdessä tekemistä. Tavoitteena tukea perhettä löytämään omia voimavaroja ja keinoja selviytyä erilaisista pikkulapsiperheiden haasteista. Perhetyötä tekee perhetyöntekijä (terveydenhoitaja), joka toimii yhteistyössä äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajien kanssa.

Yhteisölliseen oppilashuoltoryhmä

Kivimaan koulun yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, luokanopettajat, laaja-alainen erityisopettaja, vanhempien edustaja, terveydenhoitaja, vastaava kuraattori, koulukuraattori ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Yksilölliseen oppilashuoltoryhmään kuuluu rehtori, laaja-alainen erityisopettaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja, terveystieteiden psykologi ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Suurin osa työstä on yksilötyöskentelyä oppilaiden ja heidän perheidensä kanssa, mutta tuen oikea-aikaisuuden ja oikean palvelun löytämiseksi tarvitaan koko oppilashuollon ja muiden lapsiperheitoimijoiden työpanosta. Taivassalon ja Kustavin oppilashuoltosuunnitelman päivitys on kesken.

Psykologipalveluja

Uudenkaupungin yhteistoiminta-alueen terveystieteiden keskus tarjoaa kustavilaisille terveystieteiden psykologin palvelut neuvolaikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen, sekä perusasteen oppilaiden koulupsykologipalveluja. Lastenneuvolasta, päivähoitosta ja koulusta voidaan ohjata psykologille tai kustavilainen voi myös itse ottaa yhteyttä psykologiin, lähetettä ei tarvita. Terveystieteiden psykologin kanssa voit selvittää esim. vanhemmuuteen, lasten kasvatukseen, kehitykseen, käytökseen ja oppimiseen liittyviä kysymyksiä. Mahdollisimman pitkälle kaikki hoidot ja tutkimukset pyritään tekemään Kustavin kunnan omalla tiimillä, johon kuuluvat kouluterveydenhoitaja ja kuraattori, psykologi, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä sekä luonnollisesti vanhemmat sekä varhaiskasvatuksen väki ja opettajat.

Lapsiperheiden sosiaalityö ja muut sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Lapsiperheiden sosiaalityön tehtävänä on tukea lasta ja hänen perhettään niin, että lapsi voi kasvaa ja kehittyä omassa kodissaan saaden osakseen turvallisen kasvuympäristön, tasapainoisen ja monipuolisen kehityksen sekä erityisen suojelun. Tavoitteena on tunnistaa kustavilaisten lapsiperheiden tuen tarpeet mahdollisimman varhain. Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen tukeminen lapsiperheiden sosiaalityön ja sosiaalihuoltolain mukaisin keinoin tapahtuu kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja vapaa-ajan parissa yhdessä ja yhteistyössä vanhempien ja moniammatillisten toimijoiden kanssa. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut perustuvat vapaaehtoisuuteen. Sosiaalihuoltolain mukaiset perheiden palvelut ovat ensisijaisia suhteessa lastensuojelun palveluihin. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita lapsiperheille järjestetään kustavilaisilla sosiaalitoimissa joko omana toimintana, yhteistoimintana lähialueen kuntien tai maakunnan kanssa tai ostopalveluna.

Sosiaalihuollon palvelut edellyttävät palvelutarpeen arvioinnin laatimista. Kustavissa palvelutarpeen arvio laaditaan sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan kanssa. Arvio tulee vireille asiakkaan omasta pyynnöstä tai huoli-ilmoituksen kautta. Palvelutarpeen arviossa mahdollisesti esiin tulevasta tuen tarpeista ja palveluista sovitaan asiakassuunnitelmassa lapsi- ja perhekohtaisesti ja kunnan on järjestettävä palvelut asiakassuunnitelman mukaisesti. Sosiaalihuoltolain mukaisia tukipalveluita voivat olla esimerkiksi perhetyö, tukihenkilö tai -perhe tai taloudellinen tuki. Lapsiperheiden sosiaalityössä laaditut suunnitelmat tehdään tarvittaessa yhteistyössä esim. psykiatristen palveluiden kanssa, jolloin perheen palvelut rakentuvat kokonaisuudeksi. Lastensuojelulain mukaisia palveluita järjestetään tilanteessa, jossa sosiaalihuoltolain mukaiset tukitoimet eivät ole riittäviä.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu on esimerkiksi perheen arkirutiinien, vanhemmuuden ja toimintakyvyn tukemista sekä välttämätöntä kodinhoitoapua. Kotipalvelun myöntämisen edellytyksenä on palvelutarpeen arvio, jonka laativat sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja. Palvelu on tarkoitettu perheille, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Asia tulee vireille sosiaalitoimistoon joko perheen omasta pyynnöstä tai perheen ja esimerkiksi koulun työntekijän yhdessä tekemän huolenilmaisun kautta. Sosiaalityöntekijä ottaa asian hoitaakseen seitsemän arkipäivän sisällä ja palvelutarpeen arvio tehdään perheen ja muiden yhteistyötahojen kanssa viimeistään kolmen kuukauden aikana tulleesta ilmoituksesta. Työskentelyssä korostuu perheen kuuleminen ja lapsen etu.

Perheoikeudelliset palvelut

Perheoikeudellisen yksikön palveluihin kuuluvat isyyden ja äitiyden vahvistaminen ja selvittäminen, lapsen ja puolison elatusavun turvaaminen, lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaaminen, adoptioneuvonta, tapaamisten ja vaihtojen tuki ja valvonta. Kustavin kunnan perheoikeudelliset palvelut tuottaa Turun kaupunki. Perheoikeudellisen yksikön pysyvät toimipisteet sijaitsevat Turussa, Salossa, Paraisilla ja Laitilassa. Lisäksi lastenvalvojan vastaanottoja järjestetään Naantalissa, Kaarinassa, Liedossa, Somerolla, Mynämäellä, Maskussa, Paimiossa ja Kemiönsaarella ajanvarauksella. Ajanvarauksen lastenvalvojalle voi tehdä haluamalleen toimipisteelle tai vastaanotolle. Perheoikeudellisen yksikön ohjaajilta saa tietoa eropalveluista ja voi varata ajan erotilanteen akuuttiajoille. Lisäksi ohjaajalta saa apua ja neuvontaa liittyen valvottuihin ja tuettuihin

tapaamisiin sekä valvottuihin vaihtoihin. Ohjaajille voi varata ajan eri toimipisteille tai walk in - palveluihin Turussa.

Sosiaalipäivystys

Sosiaalipäivystystä järjestetään ympärivuorokautisen lasten ja muiden ikäryhmien kiireelliseen sosiaalipalveluiden tarpeeseen. Sosiaalipäivystyksen asiakkaita ovat kaikki kiireellisesti hoivaa, turvaa ja apua tarvitsevat. Virka-aikainen sosiaalipäivystys on Kustavissa järjestetty sosiaalitoimessa. Virka-ajan ulkopuolella Turun Sosiaalipäivystys palvelee koko Varsinais-Suomen maakuntaa kaikenikäisiä kiireellisten sosiaalipalveluiden tarpeessa olevia ja vastaa myös psykososiaalisen tuen organisoinnista onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Sosiaalipäivystykseen saa yhteyden vuorokauden ympäri puhelimitse p. (02) 262 6003.

LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain 27 §:n mukaan lastensuojeluasiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai ne eivät turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä tai lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään ja lapsi tarvitsee nimenomaan lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia. Palvelutarpeenarvointi tulee vireille joko lastensuojeluilmoituksesta, asiakkaan tai perheen omasta pyynnöstä tai muulla tavoin sosiaalitoimen tietoon tullessa asiana. Lastensuojelulaki määrittelee ne viranomaiset ja tahot, joilla on lakisäänteinen velvollisuus tehdä suullinen tai kirjallinen ilmoitus lastensuojeluntarpeesta olevasta lapsesta kunnan sosiaalitoimelle. Näiden lisäksi myös yksityishenkilö voi tehdä lastensuojeluilmoituksen joko omalla nimellään tai nimettömänä.

Lastensuojelupalveluista avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia. Avohuollon tukitoimia voivat olla mm. tehostettu perhetyö, perhekuntoutus sekä avohuollon sijoitus. Lapsen edun niin vaatiessa myös huostaanotto ja lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on mahdollista. Huostaanotto on lastensuojelupalveluiden viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Huostaanottoon ja sijaishuoltoon turvaudutaan silloin, kun kodin olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä. Huostaanoton päätyttyä nuorella on oikeus saada lastensuojelun jälkihuoltoa 25 ikävuoteen saakka. Kaikissa lastensuojelupalveluissa pyritään hyvään ja toimivaan yhteistyöhön lapsen ja hänen perheensä sekä muiden lapsen verkostoon kuuluvien kanssa. Lapsella on aina oikeus tulla kuulluksi lastensuojelupalveluista päätettäessä.

Kustavissa ei ole yhtään lasta sijaishuollon piirissä. Kustavissa sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaista työtä tekee sosiaaliohjaaja ja sosiaalityöntekijä.

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET

Kustavin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuoteen 2025 pitää sisällään seuraavat ylitason tavoitteet:

1. **Huomaamisen kulttuuri.** Esimerkiksi: Kannustavat kohtaamiset, elämänhallinnan lisääminen sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen.

2. **Terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen.** Esimerkiksi: lasten, nuorten ja perheiden liikunta sekä ruutuajan vähentäminen - harrastusmahdollisuuksien ylläpitäminen ja kehittäminen.

3. **Lapsiperheiden tuen edistäminen.** Esimerkiksi: vanhemmuuden vahvistaminen sekä lasten ja nuorten sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen kehittäminen.

Tarkempi suunnitelma 2022–2025

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Kouluhyvinvoinnin lisääminen	Kiusaamiskokemusten vähentäminen	Sivistystoimi
Kaikki varhaiskasvatusikäiset lapset ovat varhaiskasvatuksen piirissä	Maksuttomuuden jatkuminen Resurssien turvaaminen	Sivistystoimi Sosiaalitoimi
Ennaltaehkäisevien sosiaalipalveluiden säilyttäminen lähipalveluna	Poikkihallinnollisen yhteistyön jatkuminen kunnan alueella hyvinvointialueelle siirryttäessä	Sosiaalitoimi
Vapaa-ajanpalveluiden kehittäminen	Resurssien turvaaminen Avustukset yhdistyksille	Sivistystoimi
Yhteistyön kehittäminen kunnan, vanhempien ja järjestöjen kesken	Yhteiset tapahtumat ja kokoukset	Sosiaalitoimi Sivistystoimi
Medialukutaidon lisääminen Ruutuajan vähentäminen	Koulutukset	Sivistystoimi
Lasten, nuorten ja perheiden liikunnan lisääminen	Järjestöyhteistyö Liikuntapaikkojen kehittäminen	Sivistystoimi

Suunnitelman toteutumisen edellytyksenä on, että suunnitelmaan sitoutuvat ennen kaikkea päättäjät, kunnan eri yksiköt ja työntekijät. Lisäksi suunnitelman toteutumiseksi tarvitaan yhteistyötahojen, kuten viranomaisten, seurakunnan, järjestöjen ja seurojen tukea ja osaamista. Yhteistyöllä kaikkien osaaminen yhdistetään kuntamme lasten ja nuorten parhaaksi.

Työn kokonaisvaltaisena tavoitteena on osallistuminen kustavilaisten perheiden hyvinvoinnin rakentamiseen yksilöllistä kasvua, vanhemmuutta ja perheen arvoja kunnioittaen. Näiden lisäksi pyrimme lujittamaan kasvatusyhteistyötä.

HYVINVOINTISUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Kustavin kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu ohjaamaan lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää työtä. Suunnitelman toteutumisen edellytyksenä on, että suunnitelmaan sitoutuvat ennen kaikkea päättäjät, kunnan eri yksiköt ja työntekijät. Lisäksi suunnitelman

toteuttamiseksi tarvitaan kaikkien yhteistyötahojen, kuten viranomaisten, seurakunnan, järjestöjen ja seurojen tukea ja osaamista. Yhteistyöllä kaikkien osaaminen yhdistetään kuntamme lasten ja nuorten parhaaksi. Suunnitelman tavoitteissa on myös huomioitu kunnan muissa suunnitelmissa olevat tavoitteet ja toimenpiteet. Erilaisia tutkimuksia, kuten kouluviihtyvyysskysely, on hyödynnetty suunnitelmaa tehtäessä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tarkastetaan vuosittain lokakuussa, jolloin kunnan eri yksiköt raportoivat kokouksessa suunnitelman toteutumisesta omalta osaltaan. Suunnitelmaa hyödynnetään vuosittain tehtävien toimintasuunnitelmien teossa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantaryhmänä toimii hallituksen nimeämä ryhmä. Seurannan ja arvioinnin kohteena ovat erityisesti muutokset lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilassa, kunnan yksiköiden tuottamien palveluiden toimivuus, lasten ja nuorten elinolot kunnassa sekä tämän suunnitelman tavoitteiden toteutuminen. Edellä mainittuja asioita seuraamalla saadaan muodostettua kuva siitä, miten lapset ja nuoret voivat kunnassa ja mitä voisimme tehdä heidän hyvinvointinsa edistämiseksi.

Kukin taho raportoi tavoitteiden toteutumisesta vuosittain, ja yhteenvedon tekevät lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelijat.